

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput II. Divisio conscientiae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

generali iudicamus v. g. *bonum esse amplectendum, malum fugiendum. Quod tibi non vis fieri, alicui ne feceris. Jus suum cuique tribuendum. Nihil faciendum cum dubio an equum sit,* &c. Conscientia verò est iudicium superveniens generali isti iudicio, illudque applicans ad actum particularem, & inde concludens quid hic & nunc amplectendum sit vel fugiendum.

5 Unde iudicium conscientie proprie est conclusio syllogismi practici, cuius majorem propositionem synderesis statuit, v. g. dicendo, *omne malum est fugiendum.* Minorem verò, iudicium de bonitate vel malitia hujus particularis actus, v. g. *subsumendo sic: hic actus est malus.* Ex quo utroque conscientia concludit, v. g. *ergo hic actus est fugiendus.* In qua conclusione, ut dixi, conscientia proprie consistit, differtque à iudicio elicito circa minorem propositionem, quòd iudicium istud proximè & immediatè non dirigit operationem, sed mediante conclusione, seu ultimo conscientie dictamine; quòd à nonnullis practice practicum dicitur: prius verò illud, speculative practicum.

6 Ad ultimum verò, seu practice practicum conscientie dictamen sic pervenitur per synderesim, & particulare iudicium inde subsumptum, ut ad iudicium de honestate vel inhonestate alicujus particularis actus non uno semper velut gradu perveniatur, sed plerumque per quatuor gradus. Quorum primus est dubitationis: cum scilicet incipit quis dubitare de honestate vel inhonestate particularis actus. Quo in statu necdum fert iudicium: quia non magis applicat animum ad unam contradictionis partem, quam ad alteram. Propter quod dubitatio, secundum Legisperitos, non est probatio, nec gradus probationis. Secundus gradus est suspitionis, quem Jurisperiti vocant primum probationis: cum scilicet intellectus ex levibus indiciis seu argumentis, incipit inclinari ad unam partem præ altera, v. g. quòd actus licitus sit, potius quam illicitus. Quæ quidem suspicio plus habet credulitatis quam dubitatio, & minus quam opinio, vocaturque *credulitas levis & temeraria*, cap. *inquisitioni* de sent. excom. in cap. verò *per suas* 2. de simon. vocatur *conscientia scrupulosa*. Tertius gradus est opinionis, & dicitur secundus probationis; tuncque contingit, dum intellectus, ex gravi seu probabili argumento, credit actum v. g. esse illicitum absque certitudine, & vocatur *credulitas probabilis & discreta* cap. *inquisitioni* citato. Quartus gradus est plenæ credulitatis, estque tertius probationis, tunc contingens, dum intellectus certam habet credulitatem, quòd actus sit illicitus, ibidemque vocatur *fides, plenaque credulitas*.

CAPUT II.

Divisio conscientie.

7 Conscientia à Theologis dividitur 1°. in antecedentem & consequentem, de quibus n. 2. & 3.

2°. in præcipientem, consulentem, & 8
permittentem. Conscientia præcipientis est, quæ dicitur aliquid esse de præcepto. Consulens, quæ dicitur esse de consilio. Permittens, quæ dicitur aliquid nec sub præceptum cadere, nec sub consilium, sed merè esse permissum.

3°. in veram & erroneam. Vera est, quæ 9
dicitur licitum vel illicitum esse quòd reverà est tale. Erronea, quæ dicitur licitum esse vel illicitum, quòd reverà non est tale.

4°. Conscientia dividitur in certam, probabilem, dubiam, perplexam, scrupulosam, & laxam.

Conscientia certa est, quæ firmiter & absque formidine dicitur aliquid licitum esse, vel illicitum. *Probabilis*, quæ ex gravi fundamento tale quid iudicat, sed non firmiter, nec absque formidine de opposito. Conscientia *dubia* nec dicitur aliquid esse licitum, nec illicitum; sed anceps hæret inter utramque partem contradictionis, neutri assentiendo, nec magis in unam quam in alteram inclinando. Conscientia *perplexa* est, quæ apprehendit & credit peccatum in utraque parte contradictionis, id est sive hoc vel illud feceris, sive non feceris. Conscientia *scrupulosa* est metus & formido, vel imaginatio animum excrucians & inquietans ex levibus conjecturis. Unde nec ipsa proprie conscientia est, sed umbra potius, seu similitudo conscientie, ut Laymannus observat l. 1. tr. 1. c. 3. n. 4. neque enim practicum est rationis iudicium sive assensus, sed potius imaginatio fortis, fatuo igni similis, quæ miser homo vexatur & angitur. Conscientia denique *laxa* est quæ formatur secundum opinionem laxam, de qua vide quæ dixi Prolegomeno 1. n. 120.

CAPUT III.

Explicatio conscientie recte.

Conscientiam rectam plerique confundunt 11
cum conscientia vera. Sed aliquod inter utramque videtur esse discrimen. Non enim omnis conscientia vera, videtur esse conscientia recta. Cum impossibile sit hominem peccare sequendo conscientiam rectam; peccant tamen aliquando, sequendo conscientiam veram. Peccat quippe uxor, negando debitum viro, quem verè iudicat esse suum, dum id temerè iudicat, id est ex levi fundamento. Peccat etiam Judex, ad mortem condemnando reum, quem verè iudicat nocentem, sed sine legitima convictione, vel rei confessione. Peccat denique filius, negando obedientiam patri, quem verè, sed temerè iudicat non esse suum; eò quòd conjecturæ valde probabiles suadeant esse suum, & nonnisi frivola occurrant in contrarium.

Quid igitur conscientia recta? Eam Theologi ac Philosophi passim cum Aristotele 12
Ethic. 2. esse dicunt, quæ est conformis appetitui recto. Ita etiam S. Thomas in 3. dist.